

ulykkeligvis taget til fange af slesvig-holstenerne den sidste tid, Maria levede. På grund af hendes alvorlige sygdom kom han i nogle uger fri fra fængslet og kunne følge hende den sidste vej. Hun døde i september 1849 uden at erkende, ihvertfald overfor ham, at hun ikke kunne leve.

Orla Lehmanns sidste breve til Maria er en kærlighedens højsang, bevægende smukke, og det er svært at læse dem.

Hun er hans elskede liv og død, og han giftede sig ikke igen.

Hanne Engeberg har med det udvalgte materiale delagtiggjort os i en kærlighedshistorie, der bevæger, men som også synes meget, meget fjern, det gør den ikke mindre værdifuld. Rent praktisk savner man en navneliste sammen med de udmærkede noter.

Ny Paludan-Müller

DET 20. ÅRHUNDREDE

Hans Kirchhoff (red.): *1940 – da Danmark blev besat*. Historisk status på 50 års afstand. (C. A. Reitzel, 1990). 75 s.

Bogen rummer 6 offentlige forelæsnings, som Institut for Samtidshistorie ved Københavns Universitet arrangerede i anledning af 50-året for den tyske besættelse. Egentligt nyt bringer den ikke, men dog en række nyttige refleksioner over forhold og begivenheder, der siden er blevet indsvøbt i mytologiens kåbe.

Vigtigst er nok Hans Kirchhoffs uforfærdede analyse af regeringsbeslutningen 9. april, der ses som en ret simpel konsekvens af neutralitetspolitikken – selvom man næppe på forhånd har forestillet sig, at en formel suverænitets kunne opretholdes under en total besættelse. Også Therkel Strædes behandling af Tysklandsarbejderne rummer interessante vurderinger, som ikke før har været publiceret på dansk, især en dokumentation af, at kun få af dem, der rejste, omfattede Hitler-Tyskland med nogen sympati.

Henning Poulsen

O. Neimann: *Besættelsestiden i Nordjylland*. (Aalborg Universitetsforlag, 1992). 260 s.

Endnu en bog i en efterhånden lang række af lokalhistoriske udgivelser om besættelsestiden. I det tilfælde tages fat på et så forholdsvis stort geografisk område som en landsdel. Ret beset er titlen »Besættelsestiden i Nordjylland« noget misvisende, idet forfatteren, som efter eget udsagn gennem en årrække har interesseret sig for besættelsestidens historie på hobbyniveauet, udelukkende har givet sig i kast med de mere konfrontatoriske og militære aspekter ved de fem år: på den ene side den tyske besættelsesmagt, in casu Værnemagten, på den anden, den nordjyske modstandsbevægelse.

Hvad angår den første part, er der nok at tage fat på. Som bekendt var den tyske militære tilstedeværelse i Nordjylland efter danske forhold massiv lige fra den 9. april 1940. Bogen beskriver, hvordan flvepladserne i Aalborg og de nordjyske havne spillede en central rolle for Tysklands militære interesser i Norge. Så en hvordan de tyske anti-invasions foranstaltninger manifesterede sig i de nordjyske ved